

Trong bối cảnh cuộc khủng hoảng COVID-19 đang diễn biến hết sức nghiêm trọng, các quốc gia đưa ra sức bõo và nguồn lương thực của mình thông qua các chính sách khác nhau. Nguồn xuất khẩu thì hạn chế xuất đi trong khi nguồn nhập khẩu thì cố gắng trữ thật nhiều. Nguy cơ mất số nguồn phôi dõi mất với tình trạng an ninh lương thực bõ đe dọa, dù trong ngắn hạn.

Dịch COVID-19 không chỉ khiến các thị trường tài chính, nông lương thực giá chao đảo mà giá đây còn tác động tới thị trường lương thực toàn cầu, bởi ngày càng có nhiều nước bắt đầu gom nguồn cung nhằm đảm bảo lương thực cho chính người dân của họ. Tình trạng các nước quyết định giảm xuất khẩu lương thực trong khi các nước nhập khẩu tăng cường dõ trữ hàng hóa đã khiến giá cả các mặt hàng lương thực như gạo và bột mì tăng vọt.

Tuy nhiên, đối dịch cũng khó có thể gây ra tình trạng thiếu lương thực khiến cấp trong thời gian trước mắt ở tất cả các nước, bởi nhiều nước đã chủ động tiến hành các kế hoạch đảm bảo lương thực cũng như điều tiết giá cả thị trường của họ. Hơn nữa, các thị trường lương thực trên thế giới cũng đã có sự chu chuyển tốt trong thời kỳ trước khi cuộc khủng hoảng COVID-19 bùng phát như vào các vụ mùa bội thu gần đây và sản lượng dự trữ tại các nước cũng lớn. Ví dụ, Trung Quốc hiện nắm giữ hơn một nửa tổng trữ lượng 287,1 triệu tấn bột mì của thế giới. Tuy nhiên, việc nguồn cung dồi dào không được phân bổ phù hợp tại những nơi có nhu cầu hoàn toàn có thể gây ra tình trạng thiếu lương thực cho một số khu vực trên thế giới.

Những nơi thiếu lương thực nghiêm trọng như Zimbabwe hay thiếu nguồn cung đã đứng đầu các nước ở Trung Á chính là những nước có nguy cơ thiếu lương thực nhất trong thời kỳ đối dịch hiện nay. Tuy nhiên, ngay cả ở những khu vực này, mức độ cũng như thời gian bị ảnh hưởng sẽ phụ thuộc vào việc các chuỗi cung toàn cầu bị gián đoạn trong bao lâu.

Cuộc cạnh tranh đảm bảo lương thực

Hiện nay, các nước hầu như đều đã có những điều chỉnh trong chính sách xuất khẩu của họ ở các mức độ khác nhau nhằm ứng phó với dịch COVID-19 và vì thế khiến nguồn cung bị gián đoạn và giá cả cũng biến động. Trước mắt, việc này chủ yếu gây ra tình trạng thiếu lương thực trầm trọng ở một số nơi nào, những nhu cầu đối dịch tiếp tục lây lan thì các chính sách hiện hành xuất khẩu sẽ kéo dài và khi đó tình hình có thể khác.

Trung Quốc là một nước nhập khẩu lương thực lớn và hiện đã dự trữ rất nhiều, nhưng chính phủ nước này vẫn từng cường thu mua gạo từ các nguồn sản xuất trong nước. Chính sách này sẽ hiện chủ yếu xuất khẩu sang các nước khác trong khu vực, giúp bình ổn giá cả lương thực trong nước bởi nó đảm bảo không để tình trạng thiếu lương thực xảy ra.

Nga đã tạm ngừng xuất khẩu các mặt hàng ngũ cốc từ ngày 23/3. Chính thời, Nga cũng nắm trong số các nước chấp hành lệnh cấm xuất khẩu ngũ cốc của Hội đồng kinh tế Á-Âu trong thời gian từ 10/4 đến 30/6. Lệnh ngừng xuất khẩu một lượng ngũ

Các lãn nhũ vỹ trong 3 tháng đđng nhiên sũ khiĩn thũ trđng toàn cũu thiũu hũt mũt lđng lãn bũt mì và ngũ cũc, nhđng đđng thái này lĩi xũy ra ngay trđc mùa thu hoũch tũ tháng 7 đđn tháng 9 cũa Nga, thđng là thũ điđm xũt khũu khá ít. Vĩ vỹ, nõu lãn nhũ ngũng xũt ngũ cũc kéo dài tũ mùa thu hoũch và ngay cũ sau đó, giai đđn cao điđm các giao đũch mua bán, thì Nga sũ mũt vũ trí là mũt trong nhđng nõũc xũt khũu ngũ cũc lãn nhũt thũ giũi và nguũn cung cũa nhđng mũt hàng này trên thũ trđng toàn cũu sũ bũ gián đđn. Mũt sũ nõũc, bao gũm cũ Thũ Nhũ Kũ và Ai Cũp, đũ phũ thuũc vào nguũn nhũp khũu tũ Nga, vũn chiũm tũ mũt nõa sũn lđng ngũ cũc nhũp khũu hàng nõm. Ai Cũp đã lũp tũc tìm cách đũ thũ đũ nhũp khũu bũt mì thay thũ hũm 1/4 sau khi Nga và các nõũc trong Hũi đđng kinh tũ Á-Âu quyũt đđnh ngũng xũt khũu và yũ cũu các đđn vũ tham gia đũ thũ phũ đũm bũo đũc sũ lđng hàng bũng sũ lđng mà các nõũc xũt khũu kia không xũt nõa. Tuy nhiên, Cairo không thũ tìm đũc nhà cung cũp đáp đđng yũ cũu nhũ vỹ và phũ hũy bũ kũ hoũch đũ thũ chũ vài giũ sau đó. Nhđng nõũc phũ thuũc vào nhũp khũu lđng thũc nhũ Ai Cũp gũp rũt nhiũu khó khũn trong viũc tìm kiũm nguũn cung thay thũ vào lúc mà tũt cũ các nõũc giũng hũ đũu đang cũnh tranh đũ đũi đũ có đũc nguũn cung khá hũn chũ do các nõũc ngũng xũt khũu.

Ngũy cũ thiũu lđng thũc

Vũ nhđng nõũc vũn cũ tiũm lũc tài chính hũn hũp và luôn phũ đũi mũt vũ nhđng thũc thũc vũ an ninh lđng thũc kũ cũ khi không cũ khũng hoũng nhũ Zimbabwe, Venezuela và Mauritania, tình hình cũ thũ sũ rũt cũng thũng nõu đũi đũch COVID-19 kéo dài đđn tũn mùa hè. Giá tũng và nguũn cung hũn chũ sũ nhanh cũng khiĩn các nõũc này thiũu lđng thũc trũm trũng. Tình trũng thiũu lđng thũc vũn đã xũt hiũn cũ Zimbabwe khi cũc khũng hoũng ngoũi tũ xũy ra đũu nõm 2019, giũ cũn trũ nên tũ tũ hũn. Nũũc này cũng phũ thuũc vào nguũn cung cũ các nõũc tũm nhũp tái xũt ngay trong khu vũc, nên chính hũ sũ nhanh cũng hũng chũu hũu quũ nõu nhđng nõũc đó cũng quyũt đđnh bũo vũ nguũn cung lđng thũc cũa mình.

Cũ Trung Á, viũc Kazakhstan cũt giũm đđng kũ lđng lđng thũc xũt khũu cũng thêm vũ lãn cũm xũt khũu lđng thũc trong 3 tháng cũa Hũi đđng kinh tũ Á-Âu cũng cũ thũ gây mũt cũn bũng cung-cũu, đđn tũ tình trũng thiũu lđng thũc khũn cũp cũc bũ cũ mũt sũ nõũc. Bũ Thđng mũi Kazakhstan đã ngũng xũt khũu tũt cũ các mũt hàng thiũt yũu kũ tũ ngày 22/3. Dù Kazakhstan không phũi là mũt nõũc xũt khũu lđng thũc tũm cũ trên trđng quũc tũ, nhđng nõũc này cũng là nguũn cung thũc phũm khá lãn. Cũ Trung Á, các nõũc nhũ Uzbekistan và Tajikistan đũu phũ thuũc vào nguũn nhũp khũu tũ Kazakhstan, vũn chiũm tũi 95% lđng ngũ cũc nhũp khũu. Ngoũi viũc đđng xũt khũu, Kazakhstan cũn bãi bũ tũt cũ các loũ thuũ quan nhũp khũu đũi vũi các mũt hàng lđng thũc thũc phũm. Vũũu đó cũ nghũa là nõũc

này còn cạnh tranh với các nước xung quanh để nhập thêm lương thực thực phẩm. Công giêng như Nga, lương xuất khẩu của Kazakhstan ở thời điểm này thường là thấp, nên họ hoàn toàn có thể đổi phó với những ảnh hưởng về an ninh lương thực trước mắt. Nếu Kazakhstan cũng áp dụng các lệnh ngừng xuất khẩu trong vụ thu hoạch, khoảng từ tháng 8 đến tháng 10, thì tình trạng thiếu lương thực của các nước láng giêng ở Trung Á chắc chắn sẽ xảy ra. Số phận thực phẩm vào lương thực nhập khẩu sẽ khiên nhiều nước trong khu vực khó tìm được các nguồn cung thay thế, nhất là khi những nước này giờ đây mọi bất đầu chịu ảnh hưởng trực tiếp của đại dịch COVID-19.

Thế nhưng, một số nước gần như phụ thuộc hoàn toàn vào lương thực nhập khẩu lại thành công trong việc tránh được tình trạng nguồn cung tạm thời bị gián đoạn. Các nước Ả-rập vùng Vịnh vẫn sản xuất được rất ít lương thực thực phẩm do điều kiện sa mạc đặc thù và chủ yếu nhập những mặt hàng này từ nước khác. Tuy nhiên, họ gần như sẽ không phải lo lắng về an ninh lương thực như sẽ giàu có sẵn có và tạm nhìn xa trông rộng của họ.

Ví dụ, Các tiểu vương quốc Ả-rập hiên nhập khẩu tới 80%-90% lương thực thực phẩm từ nước ngoài, và điều đó có nghĩa là nước này rất dễ bị ảnh hưởng nếu chuỗi cung ứng quốc tế bị gián đoạn. Thế nhưng, họ đã giảm thiểu rủi ro đó bằng việc đa dạng hóa các nhà cung cấp và có kế hoạch dự trữ chiến lược để có nước để lương thực thực phẩm trong 6 tháng. Đồng thời, nước này đã đầu tư trực tiếp vào phát triển nông nghiệp ở các nước khác và nhờ đó giành được quyền ưu tiên trong việc tiếp cận/thu mua sản phẩm sau khi thu hoạch. Các nước vùng Vịnh khác cũng đã áp dụng chiến lược tương tự nên hoàn toàn không phải lo lắng khi thị trường lương thực thế giới bị chao đảo với các nguồn cung bị gián đoạn.

Thách thức về chuỗi cung ứng

Hiện các nguồn lương thực trên toàn cầu không thể phân phối tại các nơi cần bởi khi năng vận chuyển hàng hóa đang bị hạn chế. Các tàu hàng thường mọi đầu bị chậm hoặc hoãn chuyển dài ngày do phải tuân thủ rất nhiều quy trình theo yêu cầu của các nước nhận hàng nên sẽ lây lan của dịch COVID-19. Điều đó có nghĩa là trong nhiều trường hợp, tàu sẽ bị yêu cầu chuyển hướng tại các cảng khác, chậm được làm thủ tục cấp bến hay thanh toán, và thậm chí còn phải tuân thủ các quy trình kiểm trùng. Do những yếu tố gây chậm trễ này mà một lượng tàu lớn không thể vận hành bình thường, dẫn tới tình trạng ứ tắc giao thông đường biển, và vì vậy các tàu hàng lương thực khó cập bến đích đến như dự định.

Cuộc khủng hoảng mang tên COVID-19 cũng gây ra tình trạng các container đông nghẹt, vốn là một thiệt hại đối với các phôi dầu hàng, hiện đang bùng nổ ở Trung Quốc. Các công ty vận tải biển sẽ phải lên kế hoạch điều chỉnh phù hợp với tình hình sau khi tình trạng chấm dứt được giới hạn. Tuy nhiên trong hiện tại, các biện pháp chống lây lan dịch bệnh sẽ tiếp tục cản trở việc vận chuyển hàng hóa qua đường biển trên toàn cầu.

Hiện khó có thể đưa báo chính xác sẽ phải áp dụng những biện pháp hạn chế thông thường logistics toàn cầu đến bao giờ. Và bởi việc hạn chế thông tin giữa các nước là biện pháp cần thiết do cuộc khủng hoảng COVID-19 vẫn tiếp diễn, nên nguy cơ thiếu hụt logistics các bộ phận tại một số nước sẽ ngày càng gia tăng. Nếu khách hàng tại thị trường xuất xứ - nguồn cung bị gián đoạn tại tận mùa thu hoạch của các nước xuất khẩu logistics thực phẩm - thì sẽ mất cân bằng cung-cầu và khả năng vận chuyển sẽ khiến những nước phải thu hẹp nhập khẩu rơi vào tình trạng thiếu hụt logistics trầm trọng. Tuy nhiên, dù thế nào thì tình trạng gián đoạn nguồn cung cũng chỉ xảy ra trong vài tháng dịch bệnh và chỉ yêu cầu khi nào giá cả gia tăng.

*Sim Tack là người đồng sáng lập và nhà phân tích quân sự chính tại Force Analysis.
Bài viết được đăng tại [Stratfor](#)*

Minh Anh (gt)